

**ANDRZEJ TOKARSKI**

Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu

**PRAWO UPADŁOŚCIOWE A OBOWIĄZKI WYNIKAJĄCE Z USTAWY  
O RACHUNKOWOŚCI W PRZYPADKU PRZERWANIA ZASADY  
KONTYNUACJI DZIAŁALNOŚCI**

**1. Wprowadzenie**

Ryzyko i niepewność stały się podstawowymi cechami współczesnego otoczenia konkurencyjnego. Niezbędna staje się w związku z tym umiejętność przewidywania przyszłości, własnych potencjałów i możliwości<sup>1</sup>. Wymaga to stworzenia przez pojedyncze przedsiębiorstwo odpowiedniego systemu informacyjnego, stanowiącego podstawę zarządzania. Ważnym elementem tego systemu jest rachunkowość jako źródło informacji. Informacja jest bowiem w gospodarce wolnorynkowej kluczowym elementem warunkującym sukces.

Ogłoszenie upadłości wobec jednostki prowadzącej rachunkowość nie zwalnia upadłego z obowiązku dalszego jej prowadzenia w czasie postępowania wykonawczego.

Prawo upadłościowe i naprawcze wskazuje na ogromną rolę informacji tworzonych w rachunkowości w procesie upadłości przedsiębiorstwa.

**2. Istota kontynuacji działalności jednostki gospodarczej w świetle ustawy o rachunkowości**

Art. 5 ust. 2 ustawy o rachunkowości wskazuje, że zaprzestanie kontynuacji działalności polega na postawieniu jednostki w stan likwidacji lub upadłości. Z kolei art. 29 wymienia dodatkowo, jako szczególny przypadek zaprzestania kontynuacji przez jednostkę, jej przekazanie, podział lub sprzedaż związane z obniżeniem wyceny jej aktywów netto. Uściśla się tam także okres, co do którego jednostka powinna stwierdzić, czy przewiduje kontynuację działalności: jest to co najmniej rok od dnia bilansowego.

Kierownik jednostki, ustalając jej zdolność do kontynuowania działalności, uwzględnia wszystkie informacje dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, dotyczące dającej się przewidzieć przyszłości, obejmującej okres nie krótszy niż rok od dnia bilansowego.

Jednakże, jeśli do jednostki docierają, nawet po sporządzeniu sprawozdania finansowego (ale przed jego zatwierdzeniem), informacje wskazujące na niemożność kontynuacji działalności, to w myśl art. 54 ust. 1 powodują one takie same skutki, jakby dotarły do jednostki do dnia sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego. Wymagają one uwzględnienia w księgach i sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy (sprawozdawczy). Dodatkowym wymogiem w tym zakresie jest, aby kierownik jednostki, podpisując roczne sprawozdanie finansowe, stwierdził jednoznacznie we wprowadzeniu do tego sprawozdania czy

<sup>1</sup> A. Kamela-Sowińska, *Skąd się wzięła sprawa „Ekronu”*, *Rachunkowość 2003*, nr 4, s. 2.

zostało one sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności w dającej się przewidzieć przyszłości oraz czy nie zachodzą okoliczności bezpośrednio wskazujące na poważne zagrożenia dla kontynuowania działalności przez jednostkę (pkt 5 zał. nr 1 do ustawy o rachunkowości).

Kierownik jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe, rozstrzygając, czy do wyceny sprawozdania finansowego ma zastosowanie art. 5 czy art 29 ustawy o rachunkowości, ocenia możliwość kontynuowania działalności przez jednostkę. W tym celu powinien wziąć pod uwagę wszystkie dostępne mu informacje, dotyczące dającej się przewidzieć przyszłości, która zwykle odpowiada co najmniej dwunastu miesiącom liczonym od dnia bilansowego, choć „przyszłość” nie musi się ograniczać do tego okresu i może wybiegać dalej. Wnikliwość dokonywanej przez kierownika jednostki oceny zależy zazwyczaj od stanu rzeczy.

Jeżeli działalność jednostki była dotychczas rentowna, a dostęp do źródeł finansowania był łatwy, a na najbliższą przyszłość nie rysują się w tym zakresie poważne zagrożenia, to ocena, że założenie kontynuacji działalności jest zasadne, nie wymaga podbudowy szczegółową analizą.

W innych przypadkach, aby uzyskać pewność, że założenie kontynuacji działalności jest zasadne, kierownik jednostki powinien rozważyć czynniki określające bieżącą i oczekiwaną rentowność, uwzględnić terminy wpłat należności i spłat zobowiązań, a w razie nadwyżki zobowiązań przeanalizować potencjalne możliwości sfinansowania potrzeb. Jeśli kierownik jest świadomy, że zachodzi istotna niepewność co do zdarzeń lub uwarunkowań, które mogą wpłynąć ujemnie na zdolność kontynuowania działalności przez jednostkę, to powinien je przedstawić w informacji dodatkowej, stosownie do wymogu zawartego w art. 48 ust. 1 ustawy o rachunkowości, w myśl którego w informacji dodatkowej podaje się nieujęte w bilansie oraz rachunku zysków i strat dane oraz wyjaśnienia niezbędne do tego, aby sprawozdanie finansowe przedstawiało rzetelnie i jasno sytuację jednostki.

Jednostki zobowiązane do sporządzania sprawozdania z działalności, tzn. spółki kapitałowe i spółdzielnie, również w tym sprawozdaniu - zgodnie z art. 49 ust. 2 pkt 2 ustawy o rachunkowości powinny wskazać zjawiska zagrażające ich zdolności do kontynuowania działalności.

Jeżeli jednostka nie kontynuuje działalności, gdyż została postawiona w stan likwidacji, upadłości lub następuje jej przekazanie, podział bądź sprzedaż (zaś odpowiednia umowa nie przewiduje przyjęcia za podstawę rozliczeń majątku i zobowiązań według jej wyższej wartości księgowej), to w przeddzień tego zdarzenia, a więc w ostatnim dniu kontynuowanej „normalnej” działalności, następuje w myśl art. 29 ustawy indywidualna wycena poszczególnych składników aktywów oraz zobowiązań.

W tej sytuacji następuje wycena składników aktywów po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania (a używając pojęć kodeksu spółek handlowych art. 281 § 3 oraz art. 467 § 3 - według ich wartości zbywczej), nie wyższych jednak od ich wartości księgowej (uwzględniające odpisy amortyzacyjne, w tym z tytułu trwałej utraty wartości). Mówiąc inaczej, może tu nastąpić jedynie obniżenie dotychczasowej wyceny aktywów<sup>2</sup>.

Na dzień poprzedzający postawienie jednostki w stan likwidacji lub upadłości istnieje obowiązek przeprowadzenia inwentaryzacji wszystkich aktywów i pasywów (art. 26 ust. 4

<sup>2</sup> J. Marzec, *Badanie sprawozdań finansowych*, PTE, Warszawa 2002, s. 50-51.

ustawy o rachunkowości)<sup>3</sup>. Wycena zobowiązań następuje w tym wypadku według ogólnych zasad, a więc w kwocie wymaganej zapłaty, to jest łącznie z odsetkami i przy uwzględnieniu ustalonego przez NBP kursu walut obcych na dany dzień, jeżeli zobowiązania te są płatne w walucie obcej (zobowiązania zagraniczne).

Jednostka jest również obowiązana utworzyć rezerwę na przewidywane koszty i straty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności (są to np. koszty odszkodowań, zwolnień grupowych itp.)<sup>4</sup>.

Różnice powstałe w wyniku powyższej wyceny (między istniejącą a nową wyceną) oraz z tytułu utworzenia rezerw odnosi się drugostronnie na kapitał z aktualizacji wyceny (w przeddzień rozpoczęcia postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego). Zasady wyceny majątku i zobowiązań, stosowane na dzień zakończenia „normalnej” działalności, a omówione wyżej, stosuje się przez cały czas trwania postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego, z tym że w tym okresie nie nalicza się odsetek zwłoki.

Na następny dzień (po ostatnim dniu kontynuowanej, normalnej działalności), to jest w dniu rozpoczęcia likwidacji lub upadłości, wszystkie składniki kapitału własnego (w tym także kapitału z aktualizacji wyceny) łączy się, wyksięgowując jednocześnie w ich ciężar:<sup>5</sup>

- posiadane przez spółki kapitałowe własne udziały lub akcje,
- należności z tytułu wkładu na poczet kapitału zakładowego spółki akcyjnej, jeżeli nie wezwano zainteresowanych do ich wniesienia (art. 36 ust. 3).

Zgodnie z art. 12 ustawy o rachunkowości, na dzień poprzedzający postawienie jednostki w stan likwidacji lub upadłości należy zamknąć księgi rachunkowe<sup>6</sup>. Otwiera się je na dzień rozpoczęcia postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego. Na dzień zaniknięcia ksiąg rachunkowych sporządza się również sprawozdanie finansowe (art. 45 ust. 1).

Dla oceny, czy jednostka będzie kontynuowała działalność, czy też nie, miarodajny jest stan wiedzy na dzień rozpoczęcia badania sprawozdania finansowego (nie zaś dzień bilansowy ani na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego).

### **3. Księgowe skutki ogłoszenia upadłości**

Do 2003 roku problematykę upadłości uregulowała Rozporządzenie Prezydenta RP z 24.10.1934r Prawo upadłościowe<sup>7</sup>. Po kilku latach intensywnych prac w lutym 2003 roku Sejm uchwalił nowe Prawo upadłościowe i naprawcze, ustalając początek jego obowiązywania od 1 października 2003 roku<sup>8</sup>.

<sup>3</sup> S. Jędrzejewski, *Zasady wyceny majątku przedsiębiorstwa w upadłości*, *Rachunkowość*, 2009, nr 9, s. 16.

<sup>4</sup> J. Bodzianny, *Rezerwy w upadłości*, [w:] T. Kiziukiewicz, *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2006, s. 34-35.

<sup>5</sup> J. Zadora, *Rachunkowość jednostek postawionych w stan upadłości*, *Serwis Finansowo-Księgowy*, 1994, nr 47, s. 12.

<sup>6</sup> A. Tokarski, *Rola rachunkowości w postępowaniu upadłościowym*, [w:] T. Kiziukiewicz, *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2009, s. 503.

<sup>7</sup> A. Tokarski, M. Tokarski, *Rachunkowość źródłem informacji o przewidywaniu upadłości przedsiębiorstw w polskiej gospodarce*, [w:] T. Kiziukiewicz, *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, *Uniwersytet Szczeciński-Akademia Rolnicza*, Szczecin 2006, s. 345.

<sup>8</sup> Ustawa z 28 lutego 2003 roku, *Prawo upadłościowe i naprawcze*, (Dz. U. nr 60, poz. 535).

Prawo upadłościowe i naprawcze reguluje zasady wspólnego dochodzenia roszczeń wierzycieli od niewypłacalnych dłużników będących przedsiębiorcami, a także zasady postępowania naprawczego wobec przedsiębiorców zagrożonych niewypłacalnością<sup>9</sup>.

Przepisy prawa stanowią, iż upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się **niewypłacalny**<sup>10</sup>. Według definicji zawartej w artykule 11 prawa upadłościowego i naprawczego „dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań, przy czym za niewypłacalnego uważa się podmiot wtedy gdy jego zobowiązania przekraczają wartość majątku, nawet wtedy gdy na bieżąco te zobowiązania wykonuje.

Mimo że nie wynika to wprost z ustawy, to jednak o „niewypłacalności” może być mowa tylko wtedy, gdy wynika to wprost lub pośrednio z braku środków.

Niewypłacalność, jako podstawa ogłoszenia upadłości, doznaje jednak pewnego ograniczenia. Sąd może mianowicie oddalić wnioszek o ogłoszenie upadłości, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań nie przekracza trzech miesięcy, a suma niewykonanych zobowiązań nie przekracza 10% wartości bilansowej przedsiębiorstwa dłużnika. Ma to chronić przed złośliwymi wierzycielami. Tego odstępstwa nie stosuje się, jeżeli niewykonanie zobowiązań ma charakter trwały, albo gdy oddalenie wniosku może spowodować pokrzywdzenie wierzycieli. Wówczas to sąd upadłościowy dokonuje oceny czy występują przesłanki do ogłoszenia upadłości czy też nie.

Ogłoszenia upadłości może żądać dłużnik, jak również każdy z jego wierzycieli zgodnie z art. 20 § 1 puin.

Art. 20 § 2 puin prawa nakłada na przedsiębiorcę i reprezentanta przedsiębiorcy (w przypadku przedsiębiorcy będącego osobą prawną) oraz znajdującej się w stanie likwidacji spółki jawnej i komandytowej, obowiązek zgłoszenia w sądzie wniosku o ogłoszenie upadłości. Należy tego dokonać w terminie dwóch tygodni w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości zgodnie z art. 21 § 1 puin. Obowiązek zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości wynika także z uregulowań zawartych w kodeksie spółek handlowych (art. 233, 289, 397, 399 § 2 k.s.h.).

Niewykonanie obowiązku zgłoszenia wniosku lub spóźnienie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości zagrożone jest, zgodnie z art. 373 § 1 prawa upadłościowego, pozbawieniem na okres od dwóch do dziesięciu lat, prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu.

Upadły z datą ogłoszenia upadłości traci zarząd majątkiem, stanowiącym masę upadłości. Zarząd majątkiem upadłego obejmuje syndyk<sup>11</sup>. Podział masy upadłościowej następuje (zgodnie z art. 342 § 1 puin) w następującej kolejności uiszczenia należności:<sup>12</sup>

<sup>9</sup> K. Sawicki, *Wybrane problemy prawa handlowego, upadłościowego i naprawczego oraz ustawy o rachunkowości dotyczące jednostek postawionych w stan likwidacji i upadłości*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, 2005, nr26 (82), s. 85.

<sup>10</sup> W. Gos, S. Hońko, *Postępowanie upadłościowe a wycena składników majątku*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, 2005, nr 28 (84), s. 157.

<sup>11</sup> A. Łodzianna, B. Makuch, *Upadłość likwidacyjna. Praktyczny poradnik dla syndyków*, Difin, Warszawa 2005, s.20.

<sup>12</sup> M. Olszewska, W. Podel, *Nowe prawo upadłościowe. Praktyczny przewodnik dla przedsiębiorców*, Difin, Warszawa 2004, s. 110-114.

1. kategoria pierwsza - koszty postępowania upadłościowego, przypadające za czas po ogłoszeniu upadłości należności alimentacyjne oraz renty za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci oraz z tytułu zamiany uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę, należności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia masy upadłości, należności z zawartych przez upadłego przed ogłoszeniem upadłości umów, których wykonania zażądał syndyk, należności powstałe z czynności syndyka albo zarządcy oraz należności, które powstały z czynności upadłego dokonanych po ogłoszeniu upadłości, nie wymagających zgody nadzorczy sądowego lub dokonanych za jego zgodą,
2. kategoria druga - przypadające za czas przed ogłoszeniem upadłości należności ze stosunku pracy, należności rolników z tytułu umów o dostarczenie produktów z własnego gospodarstwa rolnego, należności alimentacyjne oraz renty za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci i renty z tytułu zamiany uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę, przypadające za dwa ostatnie lata przed ogłoszeniem upadłości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, wraz z odsetkami i kosztami egzekucji,
3. kategoria trzecia - podatki i inne daniny publiczne oraz pozostałe należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, wraz z odsetkami i kosztami egzekucji,
4. kategoria czwarta - inne należności, jeżeli nie podlegają zaspokojeniu w kategorii piątej, wraz z odsetkami za ostatni rok przed datą ogłoszenia upadłości, z odszkodowaniem umownym, kosztami procesu i egzekucji,
5. kategoria piąta - odsetki, które nie należą do wyższych kategorii w kolejności, w jakiej podlega zaspokojeniu kapitał, a także sądowe i administracyjne kary grzywny oraz należności z tytułu darowizn i zapisów.

Ogłoszenie upadłości przez sąd wywołuje zmiany w rachunkowości upadłego przedsiębiorstwa.

Rachunkowość jednostek postawionych w stan upadłości prowadzi się uwzględniając przepisy Ustawy o rachunkowości, przepisów prawa upadłościowego i naprawczego oraz kodeksu spółek handlowych<sup>13</sup>.

W przypadku upadłości powstają określone obowiązki wynikające z ustawy o rachunkowości, do których należą:<sup>14</sup>

- 1) zamknięcie ksiąg rachunkowych na dzień poprzedzający postawienie jednostki w stan upadłości poprzedzone obowiązkowo:
  - a. przeprowadzeniem inwentaryzacji wszystkich aktywów i pasywów (art. 26 ust. 4 ustawy o rachunkowości),
  - b. wyceną aktywów i pasywów po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia albo kosztów wytworzenia, po-

---

<sup>13</sup> K. Sawicki, *Likwidacja i upadłość firm*, [w:] K. Winiarska, *Rachunkowość zaawansowana*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006, s. 272.

<sup>14</sup> J. Czerny, *Wycena w przedsiębiorstwie postawionym w stan upadłości*, [w:] T. Kiziukiewicz, *Zasoby i procesy w rachunkowości jednostek gospodarczych*, Difin, Warszawa 2009, s. 105-107.

- mniejszych o dotychczasowe-odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości,
- c. utworzeniem rezerwy na przewidywane dodatkowe koszty i straty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności (art. 29 ust. 1 ustawy o rachunkowości),
- 2) sporządzenie sprawozdania finansowego jednostki na dzień poprzedzający postawienie w stan upadłości, przy czym sprawozdanie to podpisuje syndyk pełniący funkcję kierownika jednostki (wraz z osobą, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych), a zatwierdza sędzia-komisarz,
  - 3) otwarcie ksiąg rachunkowych na dzień wszczęcia postępowania upadłościowego – w ciągu 15 dni od dnia zaistnienia zdarzeń (art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy o rachunkowości),
  - 4) w jednostkach postawionych w stan upadłości aż do momentu ukończenia postępowania upadłościowego nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych ze względu na to, iż jednostki te nie prowadzą działalności gospodarczej; zasady wyceny majątku i zobowiązań, stosowane na dzień zakończenia „normalnej” działalności, stosuje się przez cały czas trwania postępowania upadłościowego, z tym że w tym okresie nie nalicza się odsetek od zwłoki,
  - 5) składniki kapitału własnego jednostek postawionych w stan upadłości należy na dzień rozpoczęcia postępowania upadłościowego połączyć w jeden kapitał (art. 36 ust. 3 ustawy o rachunkowości), zmniejszając go:
    - a. w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i towarzystwach ubezpieczeń wzajemnych - o własne udziały przeznaczone do sprzedaży,
    - b. w spółkach akcyjnych - o należne wkłady na poczet kapitału, o ile nie wezwano zainteresowanych do ich wniesienia oraz o własne akcje przeznaczone do sprzedaży,
  - 6) sprawozdanie finansowe jednostki postawionej w stan upadłości sporządzone na dzień bilansowy podpisuje syndyk i osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych, a zatwierdza sędzia-komisarz<sup>15</sup>,
  - 7) na dzień zakończenia działalności jednostki w wyniku zakończenia postępowania upadłościowego zamyka się księgi rachunkowe; jeżeli zakończenie działalności wiąże się ze sprzedażą lub rozdysponowaniem majątku, wówczas operacje z tym związane mają być ujęte w księgach rachunkowych przed ich zamknięciem,
  - 8) w przypadku całkowitego rozdysponowania składników majątku sporządza się tzw. bilans zerowy, do którego załącza się odpowiednie dokumenty, uwiarygodniające dokonane w związku z tym operacje,
  - 9) sprawozdanie finansowe z zakończenia upadłości zatwierdza sędzia-komisarz.

<sup>15</sup> J. Czerny, *Wierny i rzetelny obraz sytuacji majątkowo-finansowej przedsiębiorstwa w upadłości*, [w:] J. Sobańska, T. Wnuk-Peł, *Rachunkowość w procesie tworzenia wartości przedsiębiorstwa*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2009, s. 207.

- 10) po ukończeniu postępowania związanego z zakończeniem działalności syndyk zgłasza do Krajowego Rejestru Sądowego wnioski o wykreślenie jednostki z rejestru, a następnie zawiadamia o powyższym urząd skarbowy oraz inne organy i instytucje.
- 11) Sprawozdanie finansowe jednostki postawionej w stan upadłości nie podlega obowiązkowi badania przez biegłego rewidenta<sup>16</sup>.

Zbiory dokumentacji jednostki zlikwidowanej w postępowaniu upadłościowym przechowuje wyznaczona osoba lub jednostka. O miejscu jej przechowywania syndyk masy upadłościowej informuje właściwy sąd lub inny organ prowadzący rejestr działalności gospodarczej oraz urząd skarbowy (art. 76 ust. 1 pkt 2 ustawy o rachunkowości).

#### **4. Podsumowanie**

Upadłość podmiotu gospodarczego jest zdarzeniem, które pociąga za sobą wiele konsekwencji i kosztów<sup>17</sup>. Ponosi je znaczna grupa osób i instytucji, powiązanych w różny sposób z upadłym przedsiębiorstwem. Dlatego możliwość przewidzenia upadłości danego przedsiębiorstwa jest niezwykle cenna. Zainteresowani taką wiedzą są przede wszystkim tzw. wewnętrzni odbiorcy informacji o przedsiębiorstwie, czyli zarząd i rada nadzorcza, jego właściciele (udziałowcy, akcjonariusze), a także pracownicy. Osobami z zewnątrz, zainteresowanymi tego typu informacjami są też kontrahenci przedsiębiorstwa: jego kredytodawcy, dostawcy, potencjalni inwestorzy, a także audytorzy, administracja państwowa, władze lokalne.

W interesie każdego przedsiębiorstwa, zwłaszcza borykającego się z trudnościami finansowymi, leży, aby stopień zagrożenia upadłością był w miarę bieżąco obserwowany na podstawie wewnętrznych procedur i danych sprawozdawczych. Ponadto, zgodnie z obowiązkiem określonym w ustawie o rachunkowości, przedsiębiorstwo powinno przynajmniej raz w roku, we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego, wypowiedzieć się na temat możliwości kontynuowania przez nie działalności gospodarczej. Jeżeli przedsiębiorstwo podlega badaniu, to stwierdzenie to wymaga zweryfikowania przez niezależnego i obiektywnego biegłego rewidenta. Jednym z elementów sporządzanej przez niego opinii jest zgłoszenie w niej ewentualnego zastrzeżenia, spowodowanego istnieniem poważnych zagrożeń dla kontynuowania działalności przez badany podmiot gospodarczy. Zastrzeżenie takie jest zgłaszane wtedy, gdy zdaniem biegłego rewidenta istnieją przesłanki świadczące o znacznym prawdopodobieństwie bankructwa spółki. Niesie ono zazwyczaj ze sobą wiele skutków. Gwałtownie obniża się zdolność kredytowa zagrożonej firmy, dostawcy niechętnie udzielają jej kredytów kupieckich, wiarygodność i renoma spółki wystawione są na szwank. Dlatego obie strony, tak przedsiębiorstwo jak i badający je audytor, są zainteresowane tym, żeby ewentualne zastrzeżenie nie było zgłaszane pochylenie.

Audytor badający sprawozdanie finansowe określonego podmiotu musi odpowiedzieć sobie na pytanie: czy sytuacja majątkowo-finansowa badanej firmy, wynikająca z jej sprawozdania finansowego, wskazuje na zwiększone prawdopodobieństwo upadłości?

---

<sup>16</sup> M. Boniecki, *Rachunkowość przedsiębiorstw postawionych w stan upadłości, Problemy rachunkowości, lipiec-wrzesień 2006, s. 22.*

<sup>17</sup> P. Ciesielski, *Prognozowanie upadłości podmiotów gospodarczych w Polsce, Rachunkowość, 2005, nr 8, s.15.*

## 5. Literatura

- [1] Boniecki M., *Rachunkowość przedsiębiorstw postawionych w stan upadłości, Problemy rachunkowości*, lipiec-wrzesień 2006.
- [2] Bodzianny J., *Rezerwy w upadłości*, [w:] T. Kiziukiewicz, *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2006.
- [3] Ciesielski P., *Prognozowanie upadłości podmiotów gospodarczych w Polsce*, *Rachunkowość*, 2005, nr 8.
- [4] Czerny J., *Wierny i rzetelny obraz sytuacji majątkowo-finansowej przedsiębiorstwa w upadłości*, [w:] I. Sobańska, T. Wnuk-Pel, *Rachunkowość w procesie tworzenia wartości przedsiębiorstwa*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2009.
- [5] Czerny J., *Wycena w przedsiębiorstwie postawionym w stan upadłości*, [w:] T. Kiziukiewicz, *Zasoby i procesy w rachunkowości jednostek gospodarczych*, Difin, Warszawa 2009.
- [6] Gos W., Hońko S., *Postępowanie upadłościowe a wycena składników majątku*, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 2005, nr 28 (84).
- [7] Jędrzejewski S., *Zasady wyceny majątku przedsiębiorstwa w upadłości*, *Rachunkowość*, 2009, nr 9.
- [8] Kamela-Sowińska A., *Skąd się wzięła sprawa „Ekronu”*, *Rachunkowość* 2003, nr 4.
- [9] Łodzianna A., Makuch B., *Upadłość likwidacyjna. Praktyczny poradnik dla syndyków*, Difin, Warszawa 2005.
- [10] Marzec J., *Badanie sprawozdań finansowych*, PTE, Warszawa 2002.
- [11] Olszewska M., Podel W., *Nowe prawo upadłościowe. Praktyczny przewodnik dla przedsiębiorców*, Difin, Warszawa 2004.
- [12] Sawicki K., *Likwidacja i upadłość firm*, [w:] K. Winiarska, *Rachunkowość zaawansowana*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006.
- [13] Sawicki K., *Wybrane problemy prawa handlowego, upadłościowego i naprawczego oraz ustawy o rachunkowości dotyczące jednostek postawionych w stan likwidacji i upadłości*, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 2005, nr26 (82).
- [14] Tokarski A., Tokarski M., *Rachunkowość źródłem informacji o przewidywaniu upadłości przedsiębiorstw w polskiej gospodarce*, [w:] T. Kiziukiewicz, *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, Uniwersytet Szczeciński-Akademia Rolnicza, Szczecin 2006.
- [15] Tokarski A., *Rola rachunkowości w postępowaniu upadłościowym*, [w:] T. Kiziukiewicz, *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2009.
- [16] Ustawa z 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe i naprawcze, (Dz. U. nr 60, poz. 535).
- [17] Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 (Dz. U nr 76, poz. 694).
- [18] Zadora J., *Rachunkowość jednostek postawionych w stan upadłości*, Serwis Finansowo-Księgowy, 1994, nr 47.



### Streszczenie

*Upadłość jako szczególna forma zakończenia działalności przez przedsiębiorstwo wymaga odpowiedniego księgowego udokumentowania.*

*Ogłoszenie upadłości wobec jednostki prowadzącej rachunkowość nie zwalnia upadłego z obowiązku dalszego jej prowadzenia w czasie postępowania wykonawczego.*

*Prawo upadłościowe i naprawcze wskazuje na ogromną rolę informacji tworzonych w rachunkowości w procesie upadłości przedsiębiorstwa. Już na etapie składania wniosku o ogłoszenie upadłości przedsiębiorstwa istnieje potrzeba opracowania na podstawie danych tworzonych w rachunkowości odpowiednich materiałów, sprawozdań i innych informacji.*

**Słowa kluczowe:** zasada kontynuacji działania, upadłość, bankructwo, ryzyko, niepewność, Ustawa o rachunkowości.

### **BANKRUPT LAW BUT DUTIES FROM ACT ABOUT ACCOUNTANCY IN CASE OF (ACCIDENTALLY OF) INTERRUPT OF PRINCIPLE OF CONTINUATION OF ACTIVITY SUBSEQUENT**

#### Summary

*Insolvency as it requires particular form of completion of activity by enterprise proper documentary evidence book (accountant).*

*It does not dismiss announcement of insolvency in accordance with unit with its (her) farthest duty of conduct in time of executive procedure insolvent leading accountancy.*

*Bankrupt law and reparation indicates huge role of information built (created) in (to) accountancy in process of insolvency of enterprise. Requirement of elaboration exists on period of folding of conclusion about announcement of insolvency of enterprise on base of data built (created) in (to) accountancy of proper material already, reports and other information.*

**Keywords:** the principle of going concern, bankruptcy, liquidity, insolvency, corporate failure, risk, uncertainty, accounting act.

*Translated by Andrzej Tokarski*

ANDRZEJ TOKARSKI  
Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu  
e-mail:tokarek16@wp2.pl

